

EU fondovi- Svaka pretjerana ovisnost dovodi do postepenog gubitka povjerenja u vlastite sposobnosti i snage

Objavio [DemosMedia](#) u 4. kolovoza 2023. Tagovi Kategorija

FOTO. PIXABAY

Kada bi se poslužili Hegelijanskom dijalektikom i tražili istinu kroz proturječnosti u argumentima, tada bi ona bila u sintezi koja uključuje i nadilazi tezu i antitezu i koja ne generalizira, već dovodi do novih spoznaja i nove stvarnosti. Ili, ako ćemo se u okviru teme poslužiti drugim riječima, EU fondovi su korisni, konsolidiraju ekonomsku moć smanjenjem gospodarske i socijalne razlike i pružaju nove šanse za razvoj pa tako i za Hrvatsku, kao malu zemlju s malim i otvorenim gospodarstvom, međutim svako idealiziranje je nerazumno i štetno. Kada javnost u prevladavajućim medijima u EU pa tako i u hrvatskim sluša o EU fondovima, kao financijskom instrumentu koji podupire provedbu pojedinih politika EU, sve se čini kao savršenstvo koje je dospjelo do svoje potpune cjelovitosti i koje više ne traži nikakvo usavršavanje, čime se izbija bilo kakva mogućnost kritike i stvaranja realne slike. Znamo da savršenstvo ne postoji pa tako ni u EU fondovima i politikama i taj apsolut, filozofski gledano nalazi se jedino u Bogu i zato će se, u kontekstu navedenog otvoriti i određena pitanja koja kod bezuvjetnih zagovornika EU, a s njim i vezanih EU fondova mogu stvoriti otpor te se okarakterizirati kao euroskepticizam, a ljude koji propitkuju ili izražavaju kritički stav evolucijski nazadnim, što u osnovi pokazuje nepoznavanje povijesti i samog pojma euroskepticizma. Ovakvoj klimi, zasigurno je doprinijela i sama EU, financirajući civilni sektor koji je propagirao proeuropsko raspoloženje. S druge strane,

DM RADIO

NAJNOVIJE

Aktualno

[Crna kronika Hrvatska](#)

[Vijesti](#)

U Lici razbio prozor vlaka u pokretu i iskočio. Traje potraga

26. KOLOVOZA 2023.

Aktualno [Lifestyle](#)

[Zanimljivosti](#)

Misli im odlutaju: Ovi

upravo su fondovi kod političara stvorili neku zonu u kojoj će netko rješavati probleme i u kojoj nema razvoja što, između ostalog govori o nasljeđu prošlosti i mentalnom sklopu koji je još uvijek prisutan. U navedenom kontekstu može se otvoriti i pitanje etike i morala u kojem je usvajanje EU politika motivirano dobivanjem financijskih sredstava, a ne željom za ekonomskim razvojem, ali i o povećanoj ovisnosti o EU sredstvima koja postaje nužnost, a ne ponos, kako se stječe dojam u javnosti.

Za razliku od Hrvatske u Europi se provode određena istraživanja o kohezijskoj politici, kao glavnoj investicijskoj politici EU koja pruža pogodnosti za sve regije te podupire gospodarski rast, otvaranje radnih mjesta, poslovnu konkurentnost, održivi razvoj i zaštitu okoliša i čiji rezultati pokazuju „ljubav” prema prema EU-u, samo ako građani svjedoče konkretnim poboljšanjima životnog standarda, tijekom razdoblja financiranja. Suprotno tome, čini se da financiranje EU-a samo po sebi ne može sustavno utjecati na raspoloženje i odnos prema EU. Činjenica je da je EU uspjela „ukrotiti” euroskepticizam kroz financiranje, međutim nakon proširenja Unije, ovaj odnos je stavljen na kušnju zbog jačanja istog što je, između ostalog pokazatelj da se i sama EU nalazi pred velikim izazovima regionalne politike, da je korijen nezadovoljstva prema političkom sustavu u kontekstu moći, slobode, poretka i pravčnosti puno dublji te da zahtijeva učinkovitiju intervenciju u regijama koje bilježe gospodarski pad i koje treba postaviti na put održivog razvoja. U protivnom će euroskeptične stranke i svi oni koji podržavaju EU, ali iskazuju sumnju biti u pravu, što se ne smije dogoditi i što će kasnije biti pojašnjeno.

Ono što je manje više poznato je da se EU fondovi pune novcem iz nacionalnih proračuna članica EU, odnosno novcem poreznih obveznika pa tako i hrvatskih (carine, PDV, nacionalni doprinosi kao najveći izvor prihoda, sredstva od nerecikliranog plastičnog ambalažnog otpada) i da svaka daljnja promjena, u vidu povećanja davanja ostavlja prostor razmišljanju koliko će se ista reflektirati na porezne obveznike i na nacionalni proračun. Iako podaci pokazuju da je Hrvatska u razdoblju od 2013. do 2022. u plusu, u kontekstu uplaćenih sredstava u proračun EU i primljenih iz EU proračuna, u godinama ispred nas EU institucije radiće na uvođenju novih vlastitih sredstava. Europska komisija je u lipnju ove godine donijela prijedlog za sljedeću generaciju vlastitih sredstava (The next generation of EU own resources). Predloženi novi vlastiti izvori usmjerili bi 30% prihoda od trgovanja emisijama u EU proračun EU, 75% onoga što zemlje EU-a prikupe u okviru CBAM-a ide u proračun EU-a, a u sklopu okvira za oporezivanje dohotka (BEFIT) vlastita sredstva izračunat će se kao 0,5 % pretpostavljene baze dobiti poduzeća u EU-u. S druge strane iz novog Višegodišnjeg financijskog okvira (VFO) za razdoblje od 2021. do 2027. Hrvatska će kroz europske fondove i instrument za oporavak moći povući 24,2 milijarde eura, što će posljedično dovesti do povećanja članarine, odnosno ista bi se mogla udvostručiti te iznositi oko 1,3 milijarde eura, imajući u vidu da članarina u EU za 2023. iznosi 662 milijuna eura. Ako navedenom dodamo mogućnost budućih kriza, poput pandemije COVID-19 koja je dodatno pogoršala napetosti s polariziranim stavovima u državama članicama o korištenju zajedničkih resursa EU-a za rješavanje gospodarskih posljedica i koja je povećala javni dug (2021. i 2022. se smanjio) te „olabavila” fiskalnu politiku, odvajanje sredstava za ostale međunarodne organizacije, kredite, negativna demografska kretanja koja imaju implikacije na fiskalnu politiku, odnosno na fiskalnu neravnotežu, tada je budućnost poprilično neizvjesna i na tu neizvjesnost treba računati i sukladno tome i djelovati. S druge strane potrebno je poticati snažnije veze između nacionalnih i EU sustava izvedbe proračuna, ujediniti dobre prakse i promicati sinergije i usklađivanje između različitih pristupa.

Dodatno pitanje koje se otvara je zašto od 2019. godine Europska komisija više ne objavljuje statistike o uplaćenim sredstvima iz nacionalnih proračuna i primljenim iz EU proračuna. Razlozi koji se navode, od toga da je „ bilo dosta stalnih rasprava o primateljima i platišama” do toga da statistika malo govori o EU, nije i ne može biti opravdanje. Ako postoje nedostaci u statistici, u vidu nejasnoća koliko koja zemlja ima koristi od EU-a, odnosno ako ista u obzir ne uzima koliko neka jaka izvoznička zemlja bez carina ili korištenja jeftine radne snage profitira od plasiranja proizvoda na europsko tržište, tada je statistika, itekako važna. S druge strane postavlja se i pitanje zašto u digitalnom dobu Europska komisija nije inzistirala na tome da zemlje članice uspostave otvorene portale s točnim podacima o krajnjim korisnicima dodjele sredstava. Važno je da se sredstva transparentno koriste jer to je temelj procjene učinkovitosti predviđenih ulaganja, a otvara se i prostor sumnje. Međutim,

FACEBOOK

NAŠ YOUTUBE
KANAL

KOLUMNNE

Aktualno Kolumne

**Profit,
estradizacija i
„ubijanje”
kvalitete –
Industrija
masovne
zabave**

21. KOLOVOZA 2023.

Aktualno Kolumne

**Bez vladavine
prava i zaštite
od pretjerane
moći nema ni
promicania**

navedeno nije samo hrvatski problem i organizacija Open Procurement EU Coalition provela je analizu nacionalnih planova oporavka i otpornosti i upozorila da 20 zemalja ne planira izvještavati o primateljima sredstava. Hrvatska je u grupi od 7 zemalja koje su se obvezale na najnižu razinu transparentnosti.

Iako Hrvatska danas, u odnosu na same početke uspješnije povlači sredstva iz EU fondova i dalje nije dovoljno pripremljena, jer državni aparat je spor, koordiniranost s lokalnom i regionalnom samoupravom je loša, a postoje i objektivni razlozi, poput nesređenih zemljišnih knjiga, koje su, ujedno i ozbiljna prepreka investicijama. Drugi problem je sama provedba projekata koji se financiraju iz EU fondova i koji kasne, upravo zbog tromosti sustava, nezainteresiranosti pa i nedovoljne educiranosti, poput projekta modernizacije Hrvatskih željeznica, razvojnog sporazuma Slavonije, Baranje i Srijema koji je potpisan još 2018. godine, obnove Banovine nakon katastrofalnog potresa. Radi se o velikim projektima, posebno kada govorimo o sporazumu i o obnovi na Banovini, kojim bi se trebala omogućiti demografska revitalizacija, no i dalje svjedočimo iseljavanju stanovništva s tog područja. Postoje i objektivni razlozi poput nedostatka radne snage, no to je opet pitanje migracije i neučinkovite demografske politike.

Ni poslovni subjekti, odnosno tvrtke nisu dovoljno organizacijski i intelektualno pripremljene, međutim postavlja se pitanje mogu li hrvatski poduzetnici zbog visoko zadanih kriterija natječaja, provedbe i provjere projekata, administrativnih ograničenja zadovoljiti iste, odnosno mogu li navedeno zadovoljiti samo razvijene zemlje. Ako tvrtka nije financijski jaka, odnosno ako ne može podnijeti trošak sufinanciranja projekta iz zadržane dobiti i vlastitih sredstava, jer javni izvori financiranja nisu dopušteni, tada ne postoji mogućnost da dobije bespovratna sredstva. Drugim riječima, iako ima prostora za razvojni modus vivendi, gotovo je nemoguće konkurirati velikim i visoko razvijenim zemljama ili, možda bolje rečeno kapitalističkom neoliberalnom konceptu. Ako krenemo od postavke da tvrtka ipak uspije sufinancirati projekt za razvoj tehnologije, postavlja se pitanje gdje će kupovati tu tehnologiju. Odgovor leži – na jedinstvenom EU tržištu, od razvijenih zemalja koje na taj način profitiraju, odnosno dobiveni novac iz EU fondova istima se vraća kroz robu ili usluge. Smanjuju li tada ključne javne politike gospodarsku i socijalnu razliku? Jesu li tada bogatije zemlje koje uplaćuju više u proračun EU kako bi one slabije razvijene i manje bogate dobile više, zakinute? Odgovor, opet leži u sintezi koja ne generalizira, odnosno potrebi jačanja gospodarstva, stvaranja jakih i jasnih strategija koje će nas približiti i smanjiti razliku, no i dalje će bogate zemlje biti bogate i neće biti zakinute.

Pitanje otvorene strateške autonomije koja se provlači još od 2019. godine poprimilo je svoje formalno strateško opredjeljenje kojim EU poručuje globalnoj zajednici da želi smanjiti svoju ovisnost o trećim tržištima, posebno u području energetike, zdravstva i hrane. Otvorena strateška autonomija, zasigurno ima potencijal za jačanje percepcije EU kao globalnog aktera, međutim izazovi su stalno prisutni i pitanje je kako će EU odgovarati na iste. Nesigurnost partnerstva sa SAD-om pa i u kontekstu mogućeg povratka Donalda Trumpa te nametanje Kine kao novog globalnog aktera tražit će smjerove. Međutim, treba imati na umu da je i autonomija moguća samo ako je EU iznutra jaka, prepreke unutar jedinstvenog tržišta i dalje su prisutne, a slabije razvijene zemlje previše ovise o financijskoj pomoći bogatih i razvijenih zemalja. To su slabi temelji na kojima se može graditi strateška autonomija i, ukoliko EU ne postigne održivi gospodarski rast koji zahtijeva uklanjanje prepreka na unutarnjem tržištu, strateška autonomija mogla bi ostati samo san.

Iako je teško izmjeriti opseg neotkrivenih prijevara i korupcije, na temelju procjena otkrivenih slučajeva, više od 390 milijuna eura godišnje se pronevjeri iz strukturnih fondova, čime se potkopava učinak europskih strukturnih i investicijskih fondova, odvraća novac poreznih obveznika od ulaganja koja promiču otvaranje radnih mjesta i socio-ekonomski razvoj te se, uslijed nedovršenih radova i usluga oštećuju i sami građani. Unatoč kontroli od strane OLAF-a i EPPO-a, zamrzavanju isplata strukturnih fondova od strane Europske komisije, kao što je to bio slučaj u Rumunjskoj, Bugarskoj i Mađarskoj, čini se da su pojačano praćenje i nadzor njihovog rada neophodni. Radi se o velikim iznosima i neki od ovih primjera sugeriraju uključenost visoke razine politike, otvarajući sumnju da EU izdašno financira korupciju u nizu zemalja. Ni Hrvatska nije pošteđena slučajeva korupcije sa sredstvima iz EU fonda.

Činjenica je da su EU fondovi promijenili perspektivu javnosti, način na koji razmišljamo i radimo, međutim, svako idealiziranje je nerazumno i loše. U javnosti još uvijek prisutnu percepciju, kao posljedicu neinformiranosti kako se radi o nekom tuđem novcu treba osvijestiti, jer to je novac iz hrvatskog proračuna, novac hrvatskih poreznih obveznika i hrvatskih građana. Nedvojbena, sredstva EU fondova predstavljaju gospodarski, socijalni infrastrukturni razvojni instrument koji je doveo do pada nezaposlenosti te povećanja plaća i smanjenja razlika i koji treba ići u korist građana (najbolji primjer je Pelješki most), međutim stvaranje prevelike ovisnosti nije dobro, jer odgađa i rješavanje unutarnjih problema i potrebnih reformi, a posljedično i promjene mentalnog sklopa. Kada se na lokalnoj razini čuje da realizacija projekata bez EU fondova ne bi bila moguća, tada to zvuči kao da ste u ljubavnom odnosu u kojem jedna strana ne može bez druge i postepeno gubi povjerenje u vlastite sposobnosti i snage. I sama pandemija COVID-19 pokazala je koliko je štetna ovisnost država članica o energiji koja se uvozi iz drugih zemalja.

S druge strane paternalizam, odnosno djelovanja koja preko javnih politika ograničavaju slobodu teško da će stati u bližoj budućnosti, zato se treba što prije primaknuti kroz razvojni modus vivendi. Hrvatskoj, kao maloj zemlji jedino preostaje i dalje tražiti svoje mjesto u EU i zastupati hrvatske interese.

EU nije idealna, EU fondovi imaju svoje nedostatke i negativnosti, prepreke unutar jedinstvenog tržišta i dalje su prisutne, izostanak transparentnosti, kao važnog temelja povjerenja javnosti i jamstva kako se javna sredstva troše, tromo birokracija su loše, kapitalistički neoliberalni koncept je prisutan i to javnosti treba jasno reći, a ne bezuvjetno podržavati i idealizirati, kao što treba jasno reći da se svjetsko preslagivanje moći događa i da svaka produbljivanje sumnji ili priželjkivanje raspada EU nije dobro, posebno ne za male zemlje poput Hrvatske, jer kako je rekao Donald Tusk: „Mora biti sasvim jasno da raspad Europske unije neće dovesti do obnove neke mitske posvemašnje suverenosti njezinih država članica, već do stvarne i realne ovisnosti o svjetskim velesilama – Sjedinjenim Američkim Državama, Rusiji i Kini...”.

Piše: Snježana Nemec/Demos media

OVAJ PROJEKT FINANCIRAN JE SREDSTVIMA ZA POTICANJE NOVINARSKE IZVRSNOSTI
AGENCIJE ZA ELEKTRONIČKE MEDIJE

 Facebook

 Tweet

DemosMedia

Slični članci